

Az Unitárius Irodalmi Társaság közgyűlése.

Az Unitárius Irodalmi Társaság évi közgyűlését 1938. január 15 én tartotta *Dr. Ferenczy Géza* elnöklete alatt. Jelen voltak: Vári Albert alelnök, Dr. Gál Kelemen alelnök, Hadházy Sándor pénztáros, Kauntzné Engel Ella, Schullerné Sillay Erzsébet, Benedek Gábor, Balázs András, Dr. Fazakas Miklós, Nagy Béla, Ürmösi József, Dr. Lőrinczi István, Dr. Ferenczi Sándor, Antónia Mihály, Ütő Lajos, Kovács Imre, Márkos Albert, Ekárt Andor, Péter Lajos, Kovács Lajos, Fekete Lajos, S. Nagy László, Sigmond József, Dobai István, Báró József, Kiss Sándor, Kelemen István, Pap Zsigmond, Dr. Mikó Imre, Gyallay P. Domokos, Vári Domokos, Gyallay Pap Sándor, Gvidó Béla, P. Szentmártoni Kálmán főtitkár.

1. *Dr. Ferenczy Géza* elnök a közgyűlést a következő szavakkal nyitotta meg:

Tisztelt Közgyűlés!

Ujra egy év pergett le a végtelen mindenség homok óráján s mi újra közgyűlésre gyűltünk egybe — a mi szokásos nagy s talán túlzott szerénységünk mellett — ebben az eldugott teremben és a rendelkezésünkre álló rövid időtartamra.

Aggodalmas ború ül arcainkon e pillanatban, midőn egyelőre be se látható következményű egyházi főtanácsi ülés küszöbén állunk, midőn ki nem érlett elgondolásoknak erőszakolása, személyeskedéseknek ideget és embereket pusztító folytatása, egyéni akaratoknak a közérdek fölé helyezése, a jövőbe nézés sutba dobása pusztítja és irtja azt a hagyományos unitárius egyetértést, egységet és együttműködést, melyet nemes őseinktől sértetlenül örököltünk. Ez aggodalomkeltő pillanatban a nagy fejedelem-

nek és lengyel királynak Báthory Istvánnak, komoly intelme kell álljon szemünk előtt, mely így hangzik: „a Mindenható kegye, hogy békében élhetünk, ám vigyázzunk, hogy azt helytelen cselekedetekkel meg ne rontsuk, mert sok jeles ország pusztult már el az emberek saját érdekének és nem a közérdeknek ápolása, az emberek nyugtalansága és gonoszsága miatt.“ Vajha nemcsak hallanók, vagy olvasnók, de meg is szivelnők s iránytűtől fogadnók el ez örökértékű intelmet.

Unitárius irodalom — ma már nem vitás, hogy mindég volt, s az a hitem, hogy az idők végéig mindég is fog lenni. Nyugodalmas szép idők és vészteljes zivatarok, csak annak erőteljesebb, vagy gyengébb virágzására és irányára gyakorolhatnak befolyást. Erdély mai nemzedékének e téren a legnehezebb osztályrész jutott az összes korszakok nehézségei között, mert a vezetés és alkalmazkodás egyensúlyát kell megteremtenie és a mindennapi életbe átültetnie.

Nem könnyű feladat, mert teljes érdektelenséget követel. Bármerre is tekintünk, nem találunk hatalmasabb érdektelenségi szervezetet, mint aminők az irodalmi társaságok.

Ennek tagjait nem valamely érdek, hanem az Isten által adott kiváló tehetség, képesség készlettel írásra, még ha fizikailag kényelem imádó is. A tag írásának tartalma csakis a közérdek szolgálata lehet. Ettől eltérés az írást és írókat teljesen értéktelenné teszi. A magán érdeknélküli írásnak van hatalma és ereje az igazságot kitermelni és — megvédeni. Ezek rendelkeznek az igazság és közérdek védelmére a leglegyőzhetetlenebb fegyverrel — a tollal. A toll éles és erős barázdát szánt ott, hol elmegy. A szó elreptül, a toll örök. Megmarad nemcsak az élő nemzedékek között, hanem átszáll az utódokhoz is. Az utódok mondanak felemelő hálát, vagy lesújtó elítélést az irodalmi társaság és annak tagjai munkája felett. A visszaélést így nemcsak a Mindenható, hanem a következő nemzedékek is büntetik.

A tűz eloltható, a víz gátlással más irányba terelhető, a sűrű szél elől menedékhely kereshető, a felhő alá bujt nap újra előtör, az éj sötétsége eltűnik s újra világosság lesz, de a közérdek sérelmével egyéni érdeket munkáló egyén el nem kerülheti elítélő és megtorló bírálatát.

Igy az irodalmi társaságok munka irányítója csakis a lelkiismeret, s így a közérdeknek lelkiismeretes munkálása.

Irodalmi társaságunk a szenvedőkkel együttérző fájdalommal ugyan, de túlzott aggodalmak nélkül haladhat tovább a már kitaposott hivatásteljesítése útvonalán, a körötte és felette is folyó egyenetlenkedési zivatarok megtépászhatják az otthont nyújtó berket, de az a 16 éves múlt, melynek becsületes — és merem mondani sikeres — munkásságával külső elismerést és belső nyugodt öntudatot szereztünk, feljogosít arra, hogy Tompa Mihálynak a madár fiaihoz intézett felhívását idézzem: „legyen a dal fájdalmas borongó, fiaim csak énekeljetek“.

Társaságunknak az elmúlt évben kifejtett munkálkodása eredményét a különböző tisztviselői jelentések fogják a t. közgyűlésünk elébe tární, azoknak részletezésétől én itt tartózkodom. Azonban fel kell említenem, hogy azok a munkálatok, melyek pályadíjainkra befutottak — mennyiségileg — nem fedik várakozásainkat. Különösen sajnálom, hogy az egyházközségek történelmének pályátételére mindössze 2, szóval is két pályamunka érkezett.

Valamennyien tudjuk és sajnálatosan nélkülözzük, hogy még sem részletes egyháztörténelmünk, sem unitárius irodalmi történelmünk nincs. Ezeknek megírását kívántuk és kívánjuk az egyházközségi történelmek egybegyűjtésével siettetni és megalapoztatni. Lelkészeink mindenikének több-kevesebb hézagossággal, de rendelkezéseikre állanak a lehetőségek. Egyházközségi anyakönyvekből, jegyzőkönyvekből, feljegyzésekből, itt-ott található hagyományokból, mondákból stb. mindannyian több-kevesebb szabotossággal, de mindannyian leírhatják a saját egyházközségüknek történelmét. Sajnálom és hibáztatnom kell, hogy oly kevesen emelték fel az író tollat.

Pedig ily irányú munkálkodásunkat nemcsak mi, hanem a nagy világ is érdeklődő figyelemmel kíséri.

Ujabb pályadíjakra, csak a múlt évi vonatkozó jelentések megtétele után fogunk előterjesztést tenni.

Ismételten is szeretettel és meleg üdvözléssel köszöntöm közgyűlésünknek tagjait, s a mai ülésünket megnyitom.

Közgyűlés a tartalmas megnyitót lelkes éljenzéssel vette tudomásul.

2. *P. Szentmártoni Kálmán* főtitkár felolvasta az Irodalmi Társaság 1937. évi működéséről szóló alábbi jelentését:

Igen tisztelt Közgyűlés!

Az Unitárius Irodalmi Társaság 1937. évi működéséről főtitkári jelentésemet szerencsés vagyok a következőkben megtenni:

Az Unitárius Irodalmi Társaság *Brassai Sámuelnek* unitárius kollégiumi tanárrá választása századik évfordulója alkalmából 1937 február 28-án a régi unitárius kollégium dísztermében emlékünnepelet rendezett gazdag műsorral. Az elnökségnek az volt egyik főcélja, hogy történelmi légkört varázsoljon s ezért az emlékünnepelet a régi unitárius kollégium dísztermében, ugyanazon a helyen tartotta, ahol 100 évvel ezelőtt Brassai Sámuel tanári beiktatója lefolyt fényes ünnepség keretében, melynek különös jelentőséget az adott, hogy hosszú idő óta ő volt az első, aki székfoglaló beszédét magyarul mondotta. Az emlékünnepeleten előkelő és nagyszámú közönség hódolt a tudós Brassai Sámuel szellemének, a XIX. század nagy tanítómesterének.

Irodalmi társaságunk *Dr. Gál Kelemen* alelnöknek Jakab Elek é'et- és jellemrajzának megírásáért az 5000 lejes jutalomdíj mellett még 5000 lej tiszteletdíjat utalt a mű kiadási költségeihez való hozzájárulás címen. Az Irodalmi Társaság megbízásából *Márkos Albert* lefordította Dávid Ferencnek „De dualitate” című művét.

Dr. Ferenczy Géza elnök nagyrabecsült adományából a következő pályatételeket tüztük ki:

a) Irandó egy unitárius tárgyú és vonatkozású regény. Jutalma 4000, azaz négyezer lej. Terjedelme 8—10 nyomtatott iv Határidő: 1937 szeptember hó 15.

b) Megírandó bármelyik unitárius egyházközség története. Terjedelme egy nyomtatott iv lehet. Jutalma 1000, azaz 1000 lei. Beadási határidő: 1937 dec. 31.

Erre a pályatételre egy pályamunka érkezett. „*Multon épül a jelen, jelenen a jövő*” jeligével. Szerző megírta a bágyoni unitárius egyházközség történetét.

Bíráló javaslata alapján a választmány e munkát jutalmazásra nem tartotta érdemesnek.

c) Irandó egy unitárius vonatkozású és tárgyú elbeszélés. Jutalma 1000, azaz egyezer lei. Terjedelme egy nyomtatott iv lehet. Beadási határidő 1937. szept. 15.

Erre a pályatételre érkezett két pályamunka. A választmány határozata következtében az ezer lei jutalmat: „*Épit a hit*” jeligéjű